

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑ II

1^η Διάλεξη: Εισαγωγή

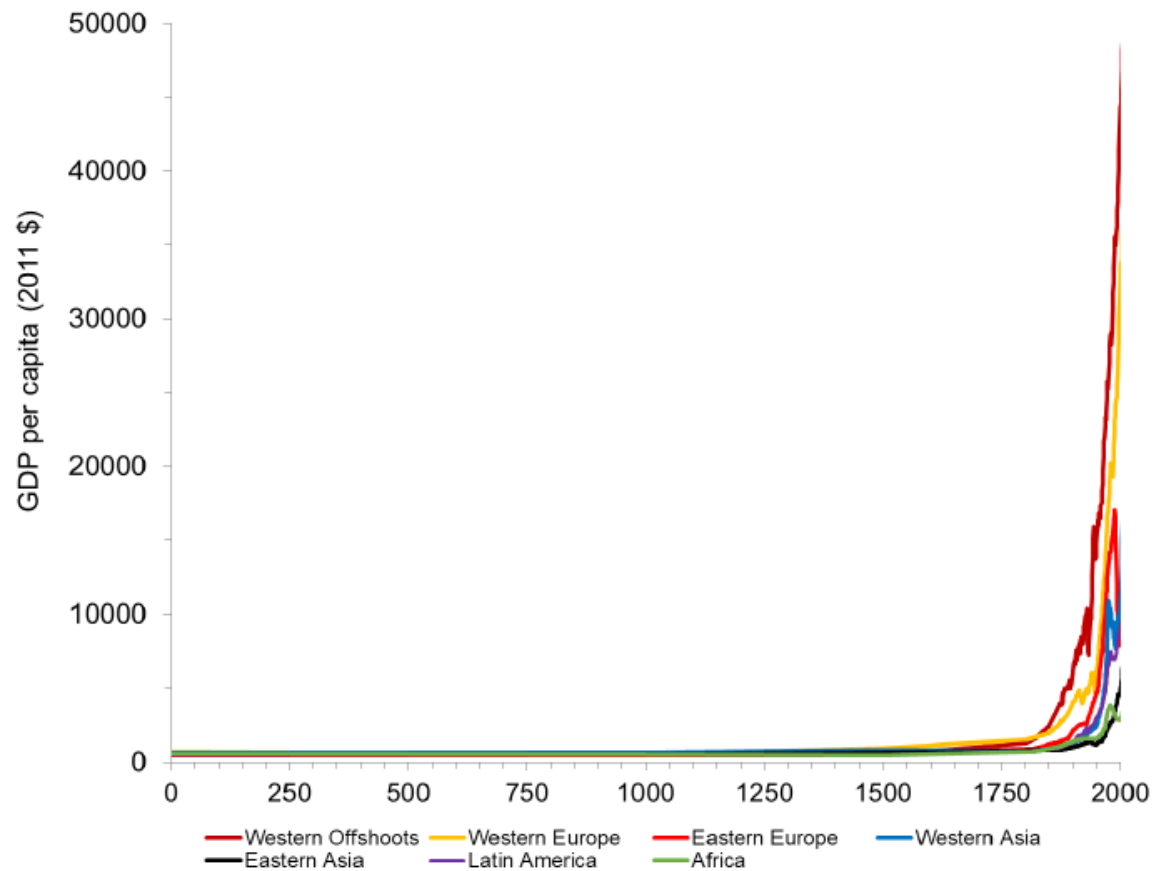
ΔΙΔΑΣΚΩΝ: ΔΡ. ΚΩΝ/ΝΟΣ-ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΠΑΠΠΑΣ

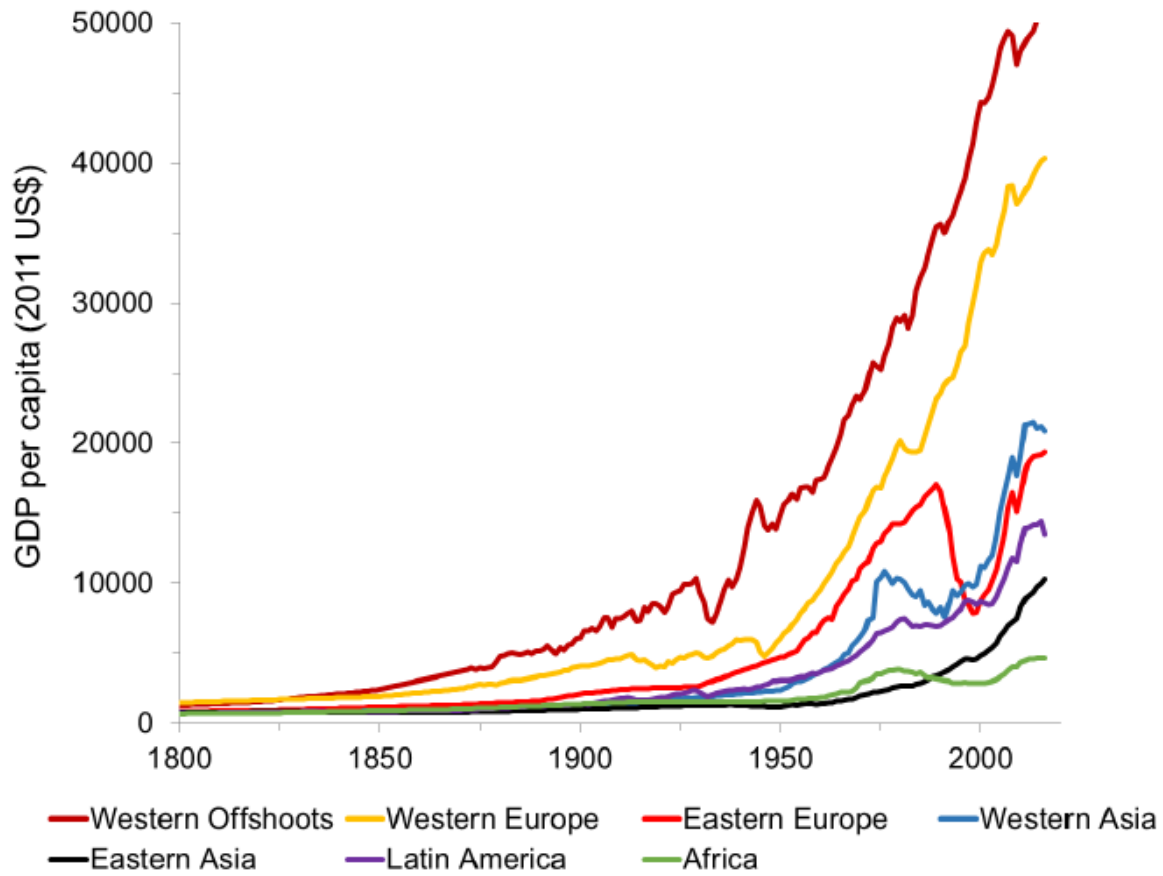
Εντεταλμένος Διδασκαλίας

k_v_pappas@panteion.gr

Κρίσιμες Ερωτήσεις

- Γιατί η οικονομική ανάπτυξη εμφανίστηκε μόνο τα τελευταία δύο αιώνες, μετά από εκατοντάδες χιλιετίες στασιμότητας;
- Ποια είναι η προέλευση της μεγάλης ανισότητας στο εισόδημα ανά κεφαλή σε χώρες και περιοχές;

Προς μία ενοποιημένη θεωρία οικονομικής μεγέθυνσης

- ✘ Τα προϋπάρχοντα υποδείγματα οικονομικής μεγέθυνσης μας βοήθησαν να κατανοήσουμε το ρόλο που έπαιξε η τεχνολογική πρόοδος και η συσσώρευση παραγωγικών συντελεστών στην οικονομική μεγέθυνση κατά τη σύγχρονη εποχή
- ✘ Ωστόσο παρά τη μεγάλη τους χρησιμότητα τα υποδείγματα αυτά αδυνατούν να εξηγήσουν πολλά από τα φαινόμενα που παρατηρούμε αναφορικά με την οικονομική μεγέθυνση κατά τη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας
- ✘ Η κατανόηση όμως του φαινομένου είναι πολύ σημαντική αν θέλουμε να καταλάβουμε πως δημιουργήθηκε η μεγάλη οικονομική απόκλιση μεταξύ των αναπτυσσόμενων και των αναπτυσσόμενων οικονομιών κατά τη διάρκεια των προηγούμενων δύο αιώνων

-
- ✘ Η προσήλωση των υποδειγμάτων οικονομικής μεγέθυνσης που δεν έχουν στοιχεία ενοποιημένης θεωρίας στο να εξετάζουν με διακριτό τρόπο από τη μία πλευρά την οικονομική μεγέθυνση των ανεπτυγμένων οικονομιών το προηγούμενο αιώνα και από την άλλη την οικονομική μεγέθυνση των λιγότερο αναπτυγμένων οικονομιών τις τελευταίες δεκαετίες είναι πλέον δύσκολο να δικαιολογηθεί επιστημονικά
  - ✘ Γιατί έχει καταστεί πλέον σαφές ότι όσο η θεωρία οικονομικής μεγέθυνσης στηρίζεται σε δύο διαφορετικά διακριτά μεταξύ τους θεωρητικά σχήματα - ένα προκειμένου στο να εξηγήσει τι συνέβαινε κατά τη διάρκεια της Μαλθουσιανής στασιμότητας και ένα άλλο προκειμένου να εξηγήσει την σύγχρονη οικονομική μεγέθυνση, τα αποτελέσματα που παράγει θα αναπόφευκτα ατελή και περιορισμένα

-
- × Η πρόοδος της ενοποιημένης θεωρίας οικονομικής μεγέθυνσης τροφοδοτήθηκε από το ότι ολοένα και περισσότεροι ερευνητές κατάλαβαν ότι είναι πολύ δύσκολο να εξηγήσουμε τις μεγάλες αποκλίσεις στο κατά κεφαλήν εισόδημα μεταξύ των ανεπτυγμένων και το λιγότερο ανεπτυγμένων οικονομιών.
  - × Πρέπει να εξετάσουμε προσεκτικά της ιστορικές δυνάμεις που έπαιξαν ρόλο στην δημιουργία της μεγάλης απόκρισης των βιοτικό επίπεδο διαφορετικών οικονομιών
  - × Στις μέρες μας ενισχύθηκε η συνειδητοποίηση ότι αδυνατούμε να καταλάβουμε τα εμπόδια που συναντούν σήμερα οι λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομίες στη διαδικασία της οικονομική μεγέθυνσης, αν δεν κατανοήσουμε τους παράγοντες που αντίστροφα οδήγησαν τις ανεπτυγμένες οικονομίες στη μετάβαση από την οικονομική στασιμότητα στη διαρκή οικονομική μεγέθυνση.

Ενοποιημένη θεωρία οικονομικής μεγένθυσης

Παρέχει ένα ενιαίο θεωρητικό πλαίσιο ανάλυσης που μας επιτρέπει να μελετήσουμε την εξέλιξη των ατόμων , των κοινωνιών, και των οικονομιών σε όλη τη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας. Συγκεκριμένα, η θεωρία αυτή εντάσσει σε ένα ενιαίο θεωρητικό πλαίσιο την διαδικασία της οικονομικής μεγέθυνσης:

1. Κατά την περίοδο της Μαλθουσιανής στασιμότητας η οποία όπως έχουμε αναφέρει ήταν το βασικό χαρακτηριστικό των ανθρωπίνων οικονομιών κατά το μεγαλύτερο μέρος της ανθρώπινης ιστορίας
2. την απόδραση από τη Μαλθουσιανή παγίδα και της είναι συνεπακόλουθη έκρηξη στους ρυθμούς μεγέθυνσης του κατά κεφαλήν εισοδήματος και του πληθυσμού
3. την ανάδειξη του ανθρώπινου κεφαλαίου σε βασικό παράγοντα της οικονομικής μεγέθυνσης
4. την έναρξη της λεγόμενης δημογραφικής μετάβασης
5. τη σύγχρονη εποχή της διαρκούς οικονομικής μεγέθυνσης
6. την μεγάλη οικονομική απόκτηση μεταξύ των οικονομιών του πλανήτη

-
- ✘ Η θεωρία αυτή αποκαλύπτει τους βασικούς παράγοντες που οδήγησαν στην εντυπωσιακή μετάβαση από την στασιμότητα στη μεγέθυνση και υπογραμμίζει τη σημασία τους ακόμα και σήμερα προκειμένου εξηγήσουμε τη διαδικασία οικονομικής μεγέθυνσης στις ανεπτυγμένες και τις λιγότερο αναπτυγμένες οικονομίες
  - ✘ Επίσης φωτίζεται ο ρόλος που έπαιξαν συγκεκριμένα ιστορικά και προϊστορικά χαρακτηριστικά στη μεγάλη οικονομική απόκλιση μεταξύ των διαφορετικών περιοχών πλανήτη που δημιουργήθηκε όπως έχουμε αναφέρει τους προηγούμενους δύο σε αιώνες

-
- ✘ Η θεωρία αυτή υποστηρίζει ότι η μετάβαση από την μακρά στασιμότητα στην οικονομική μεγέθυνση ήταν ένα αναπόφευκτο αποτέλεσμα στην διαδικασία της ανάπτυξης
  - ✘ Υποστηρίζει ότι η αλληλεπίδραση του ρυθμού τεχνολογικής προόδου με το μέγεθος και τη σύνθεση του πληθυσμού στην οικονομία οδήγησε στην επιτάχυνση του ρυθμού της τεχνολογικής προόδου και τελικά στην ανάδειξη του ανθρώπινου κεφαλαίου και της εκπαίδευσης ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες που προέκυψαν από ένα ταχύτατα εξελισσόμενο τεχνολογικά περιβάλλον
  - ✘ η αύξηση της ζήτησης για εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό από τη βιομηχανία οδήγησε σε μια αξιοσημείωτη μείωση στα ποσοστά γονιμότητας που τελικά επέτρεψε στις οικονομίες να μετατρέψουν νέα μεγαλύτερο μέρος των καρπών της οικονομικής ανάπτυξης σε βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου και του κατα κεφαλήν εισοδήματος
  - ✘ η βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου ήταν τελικά το κανάλι μέσα από το οποίο εξασφαλίστηκε η συνεχής οικονομική μεγέθυνση

-
- ✘ Επιπλέον η θεωρία αυτή εξετάζει την αλληλεπίδραση μεταξύ της ανθρώπινης εξέλιξης και της διαδικασίας οικονομικής μεγέθυνσης και καταλήγει στη θέση ότι δυνάμεις που σχετίζονται με τη φυσική επιλογή έπαιξαν ρόλο στη μετάβαση της παγκόσμιας οικονομίας από τη μακρά οικονομική στασιμότητα στη διαρκή οικονομική μεγέθυνση
  - ✘ Συγκεκριμένα τμήματα του πληθυσμού των οποίων τα χαρακτηριστικά και συνήθειες ήταν συμβατές με το οικονομικό περιβάλλον εξασφάλισαν υψηλότερα εισοδήματα και αυτό τους έδωσε την δυνατότητα στους απογόνους τους να επιβιώσουν
  - ✘ Η διαδικασία αυτή σταδιακά οδήγησε στο να εμφανίζονται αυτά τα χαρακτηριστικά και οι συνήθειες ολοένα και περισσότερο στον συνολικό πληθυσμό, γεγονός που οδήγησε σε αυξημένους ρυθμούς μεγέθυνσης και τελικά στο ξεπέρασμα της Μαλθουσιανής παγίδας και τη μετάβαση από τη μακρά στασιμότητα στην διαρκή οικονομική μεγέθυνση

Πηγές της μεγάλης Απόκλισης στο βιοτικό επίπεδο

- × Εξετάζεται διεξοδικά το φαινόμενο της μεγάλης οικονομικής απόκλισης μεταξύ των ανεπτυγμένων και των λιγότερο ανεπτυγμένων οικονομιών του πλανήτη
- × Η θεωρία στρέφει την προσοχή της σε 3 θεμελιώδεις παράγοντες της συγκριτικής οικονομικής ανάπτυξης

Η θεωρία στρέφει την προσοχή της σε τρεις θεμελιώδεις παράγοντες της συγκριτικής οικονομικής ανάπτυξης:

1. Καθορίζει τους παράγοντες που οδήγησαν κάποιες οικονομίες στη μετάβαση από την στασιμότητα στην οικονομική μεγέθυνση και ως εκ τούτου δημιούργησαν αρχικά τις μεγάλες αποκλείσεις που παρατηρούμε σήμερα.
2. Υπογραμμίζει την διαρκή επίδραση που ενδέχεται να έχουν συνθήκες που επικρατούσαν σε προηγούμενες ιστορικές περιόδους στην κάθε οικονομία, στο επίπεδο του ανθρώπινου κεφαλαίου και της οικονομικής ανάπτυξης ακόμα και σήμερα.
3. Τέλος αποκαλύπτει τις δυνάμεις που υπάρχουν πίσω από το φαινόμενο της οικονομικής σύγκλισης οικονομιών που ανήκουν στο ίδιο club χωρών και διερευνά διεξοδικά ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε οικονομίας που μπορεί να την εντάσσουν στο ένα ή στο άλλο club χωρών

Καταλύτες της μετάβασης από την στασιμότητα στην οικονομική μεγέθυνση

1. η θεωρία διερευνά τα χαρακτηριστικά της κάθε χώρας που επηρέασαν την ένταση της αλληλεπίδρασης μεταξύ της τεχνολογικής προόδου, του μέγεθος και τη σύνθεσης του πληθυσμού και τα οποία τελικά οδήγησαν στο φαινόμενο της μεγάλης οικονομικής απόκλισης παρατηρούμε σήμερα.
2. η θεωρία υποστηρίζει ότι υπαρκτες διαφορές στη τεχνολογική πρόοδο μεταξύ των οικονομιών δημιούργησαν διαφορετικές συνθήκες αναφορικά με την ένταση της ζήτησης ανθρώπινου κεφαλαίου στην κάθε οικονομία η οποία με τη σειρά της επηρέασε τη λεγόμενη δημογραφική μετάβαση που είναι το κλειδί προκειμένου να ξεπεραστεί η μαλθουσιανή παγίδα.

Παράγοντες διαφορών στην τεχνολογική πρόοδο μεταξύ των διαφορετικών οικονομιών

- ✘ Αρχικό απόθεμα γνώσης αλλά και στην ταχύτητα με την οποία αφενός μεν δημιουργείται νέα γνώση και αφετέρου διαχέεται στα μέλη μιας κοινωνίας
- ✘ στο βαθμό προστασίας στο δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και στη θετική επίδραση των τελευταίων στα κίνητρα για καινοτομία και επένδυση
- ✘ στους χρηματικούς περιορισμούς που αντιμετωπίζουν τα άτομα και στην ανταγωνιστικότητα του κλάδου παράγει καινοτομία
- ✘ στην σύνθεση των πολιτιστικών χαρακτηριστικών και των θρησκευτικών πεποιθήσεων κάθε κοινωνίας και στο πως αυτά επηρεάζουν την δημιουργία και την διάχυση νέας γνώσης

-
- ✘ στη σύνθεση των ομάδων πίεσης και στα κίνητρα που έχουν οι ομάδες αυτές να προάγουν ή να μπλοκάρουν τεχνολογικές καινοτομίες στην ανομοιογένεια του εγχώριου πληθυσμού και στο πως αυτή προάγει όχι την εφαρμογή νέων τεχνολογικών παραδειγμάτων
  - ✘ στην τάση του πληθυσμού να εμπορεύεται και να εισάγει τεχνολογικές καινοτομίες
  - ✘ στη σχετική αφθονία φυσικών πόρων που είναι απαραίτητη για να υπάρξει και να εφαρμοστεί ένα συγκεκριμένο μοντέλο παραγωγής

Διαφοροποιήσεις στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου μεταξύ των χωρών

- ✘ την ύπαρξη θεσμών και πολιτικών που οδηγούν στην ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου
- ✘ την δυνατότητα των ατόμων να χρηματοδοτούν το κόστος εκπαίδευσης τους και τα χαμένα έσοδα που αυτό συνεπάγεται η διαδικασία της εκπαίδευσης
- ✘ την επίδραση της οικονομικής ανισότητας και των ατελειών της πιστωτικής αγοράς στην έκταση της υπό-επένδυσης στην εκπαίδευση το υπάρχον απόθεμα γνώσης σε μία κοινωνία και το πως αυτό επιδρά στην απόδοση της επένδυσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο

-
- × την σύνθεση των διαφορετικών - πολιτισμικά και θρησκευτικά - ομάδων σε μία κοινωνία και το αποτέλεσμα αυτών των διαφορών στα κινητρά των ατόμων για επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο
  - × την επίδραση γεωγραφικών παραγόντων στην υγεία των ανθρώπων και συνεπώς στο ανθρώπινο κεφάλαιο
  - × την τάση του εγχώριου πληθυσμού για εμπόριο και το συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή αγαθών εντάσεων δεξιοτήτων
  - × τις προτιμήσεις των ατόμων για να μορφωθούν τα παιδιά του, οι οποίες μπορεί να αντικατοπτρίζουν συγκεκριμένες πολιτιστικές ή θρησκευτικές καταβολές ή ακόμα και επιδιώξεις κοινωνικής προόδου μέσω της εκπαίδευσης

Διαρκής επίδραση των προϊστορικών βιογεωγραφικών παραγόντων

- ✘ Η ενοποιημένη θεωρία οικονομικής μεγέθυνσης υποστηρίζει την θέση ότι τουλάχιστον ένα μέρος των διαφορών που παρατηρούμε σήμερα στους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης μεταξύ των διαφορετικών περιοχών του πλανήτη μπορεί να αποδοθεί σε συγκεκριμένους βιογεωγραφικούς παράγοντες
- ✘ Σύμφωνα με αυτή τη θέση, περιοχές που ήταν περισσότερο ευνοημένες όσον αφορά τα βιογεωγραφικά χαρακτηριστικά είχαν ένα αρχικό πλεονέκτημα στην ανάπτυξη της γεωργίας και συνεπώς ανέπτυξαν πιο νωρίς μια πιο εξελιγμένη τεχνολογία παραγωγής που τους επέτρεψε να εξασφαλίσουν ένα αρχικό πλεόνασμα πόρων
- ✘ Αυτό με τη σειρά του επέτρεψε στις κοινωνίες αυτές να αναπτύξουν μία τάξη ανθρώπων που δεν ήταν υποχρεωμένοι να εργάζονται στην παραγωγή τροφής προκειμένου να επιβιώσει και τα μέλη της οποίας μπορούσαν να αφιερωθούν στην ανάπτυξη της γλώσσας, της επιστήμης, μιας σειράς εξελιγμένων στρατιωτικών τεχνικών και τελικά στη διαμόρφωση των εθνών-κρατών

Οικονομική σύγκλιση σε club χωρών

- × Σε τρίτο επίπεδο ανάλυσης, η ενοποιημένη θεωρία οικονομικής μεγέθυνσης επιχειρεί να εξηγήσει τις δυνάμεις που προκαλούν το φαινόμενο οι χώρες να ακολουθούν διαφορετικά μονοπάτια οικονομικής μεγέθυνσης ανάλογα με το club στο οποίο ανήκουν και την τάση να συγκλίνει οικονομικά μόνο με τις χώρες που ανήκουν στο ίδιο club
- × συγκεκριμένα υποστηρίζει ότι η διαφορετική χρονική στιγμή κατά την οποία οι χώρες εισήλθαν από τη φάση της στασιμότητας στη μεγέθυνση καθόρισε το μονοπάτι ανάπτυξης που θα ακολουθήσουν και δημιούργησε 3 διαφορετικά πλαίσια οικονομικής ανάπτυξης

Πιο συγκεκριμένα,

1. τις οικονομίες που αναπτύσσονται αργά και βρισκονται ακόμα κοντά στην περιοχή της μαλθουσιανής παγίδας
2. τις οικονομίες που αναπτύσσονται γρήγορα και έχουν εισέλθει στη φάση της συνεχούς οικονομικής μεγέθυνσης
3. και ένα τρίτο γκρουπ στο οποίο εντάσσεται όλες οι οικονομίες περνούν από το ένα καθεστώς μεγέθυνσης στο άλλο

Επίλογος

- Εντοπισμός απαντήσεων στις αρχικές ερωτήσεις:
- Δυνάμεις που προκάλεσαν τη μετάβαση από τη στασιμότητα στην ανάπτυξη
- Τις πηγές της διαφοροποιημένης χρονικής διάρκειας της μετάβασης σε παγκόσμια κλίμακα
- Τον ρόλο των ιστορικών προ-ιστορικών παραγόντων στη διαδικασία ανάπτυξης
- Γεωγραφικά, πολιτιστικά, θεσμικά και ανθρώπινα χαρακτηριστικά
- Τη συμβολή των εξελικτικών δυνάμεων στη διαδικασία της ανάπτυξης

Βιβλιογραφία

- Γρηγόριος Δ. Σιουρούνης - Oded Galor, ***Ενοποιημένη Θεωρία Οικονομικής Μεγέθυνσης*** (2020), 1st Editio, Εκδόσεις Broken Hill